

Tanum 1725:1, Tanum socken och kommun, Västra Götalands län

Arkeologisk förundersökning av boplatssområde från stenålder

Linda Wigert

Kulturlandskapet rapporter 2019:13

**Tanum 1725:1, Tanums socken och kommun,
Västra Götalands län
Arkeologisk förundersökning av boplatssområde från stenålder**

Linda Wigert

Kulturlandskapet

Administrativa uppgifter

Fastighet: Ryland 3:8, Tanums socken och kommun, Västra Götalands län

Länsstyrelsebeslut datum/dnr: 2019-04-11 / 431-10225-2019

Uppdragsgivare: Tanums kommun

Fältarbetsperiod: 2019-06-24

Projektnummer: 19061 AFU Tanum 1725

Projektansvarig: Stig Swedberg

Fältansvarig: Annika Östlund

Övrig personal: Linda Wigert

För personalens meriter hänvisas till Kulturlandskapets hemsida.

Undersökningsområdets storlek: 1945 m²

Belägenhet i SWEREF 99 TM: Norr 6515 300 m, Öst 287 400 m

Höjd över havet: 50-55 meter

Arkiv: Kulturlandskapet

Dokumentationsmaterial: Fotolista, schaktlista, anläggningslista och fyndlista i ods-format. Fotografier, mätfiler och beskrivningar.

Digitalt dokumentationsmaterial förvaltas av Kulturlandskapet.

Fynd: Har omhändertagits (totalt 3 fyndnummer).

Tanum 1725:1, Tanum socken och kommun, Västra Götalands län Arkeologisk förundersökning av boplatssområde från stenålder

Kulturlandskapet rapporter 2019:13

© Kulturlandskapet 2019

Författare: Linda Wigert

Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen.

Omslagsbild framsida: Översikt över schakt 4. Foto mot öst.

Bild baksida: Flathugget redskap av obestämbart typ, senonflinta. Fyndnummer 8, anläggning 3 i schakt 4.

Orienteringskarta: Framställd av Kulturlandskapet med data från Map Maker, FMIS samt Länsstyrelsen i Västra Götaland.

Topografisk grundkarta samt plankarta: Tillhandahållna av uppdragsgivaren.

Övriga kartor och situationsplaner: Framställda av Kulturlandskapet.

Redigering och layout: Andreas Hansen, Omland Form och Fotografi.

Sökord: Flinta, mesolitikum, neolitikum, boplatssområde, Bohuslän.

Kulturlandskapet

Ekelidsvägen 5

457 40 FJÄLLBACKA

www.kulturland.se

kontakt@kulturland.se

Innehåll

Sammanfattning	5
Del 1 Inledning	
Syfte	7
Undersökningsområdet	7
Tidigare undersökningar	7
Metod	7
Förmedling	10
Del 2 Undersökningsresultat	
Schakt	11
Anläggningar	13
Fynd	14
Analysresultat	14
Del 3 Tolkning	15
Kunskapspotential	16
Pedagogisk potential	16
Utvärdering av undersökningsplanen	16
Förslag på vidare åtgärder	16
Källor	19
Bilagor	
1. Schakt	23
2. Anläggningar	23
3. Fynd	23

Tanum 1725:1, Tanums socken och kommun, Västra Götalands län Arkeologisk förundersökning av boplatssområde från stenålder

Sammanfattning

Tanums kommun planerar att bygga ut räddningstjänstens lokaler i Tanumshede och önskar anlägga en parkeringsplats inom fastigheten Tanum Ryland 3:8. Länsstyrelsen har gett Kulturlandskapet i uppgift att genomföra en arkeologisk förundersökning i den västra delen av fornlämningen Tanum 1725:1 (L1967:3663), som sträcker sig inom det nordöstra delen av fastigheten.

Tanum 1725:1 utgörs av ett boplatssområde med lämningar daterade till mesolitikum/tidig-neolitikum och neolitikum. Genom boplatsen, i nord-sydlig riktning, går Industrivägen. Området öster om vägen omfattades av en efterdokumentation 1997 då lämningar i form av anläggningar framkommit vid schaktningsarbete. Kvarvarande del, väster om vägen, blev schablonmässigt avgränsad baserad på topografiska förhållanden.

Under förundersökningen framkom anläggningar i form av oregelbundna härdar samt flinta i form av avslag och ett redskap. Härdarna har

daterats till senneolitikum/tidig bronsålder (ca 2000 f.Kr.). Fynden som påträffats i eller i nära anslutning till härdarna stärker dateringen.

Kulturlandskapet kan efter avslutad förundersökning bekräfta att Tanum 1725:1 har en fortsatt utbredning inom Ryland 3:8. Det finns en tydlig överensstämmelse i lagerföljden inom den östra och västra delen av fornlämningen, även om ytorna separerats av Industrivägen. Tidigare schablonmässiga avgränsning kvarstår men gränsen omdefinieras något på grund av att delar av fornlämningen förstörts under tidigare genomfört arbetsföretag.

Om exploateringsintresset kvarstår bör fornlämningen undersökas vidare.

Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap i Kulturmiljölagen (KML) och genom miljöbalkens generella hänsynsregler, där stor vikt läggs vid hänsyn till kulturlämningar och kulturmiljöer. Ansökan om ingrepp i lämningar lämnas till länsstyrelsen.

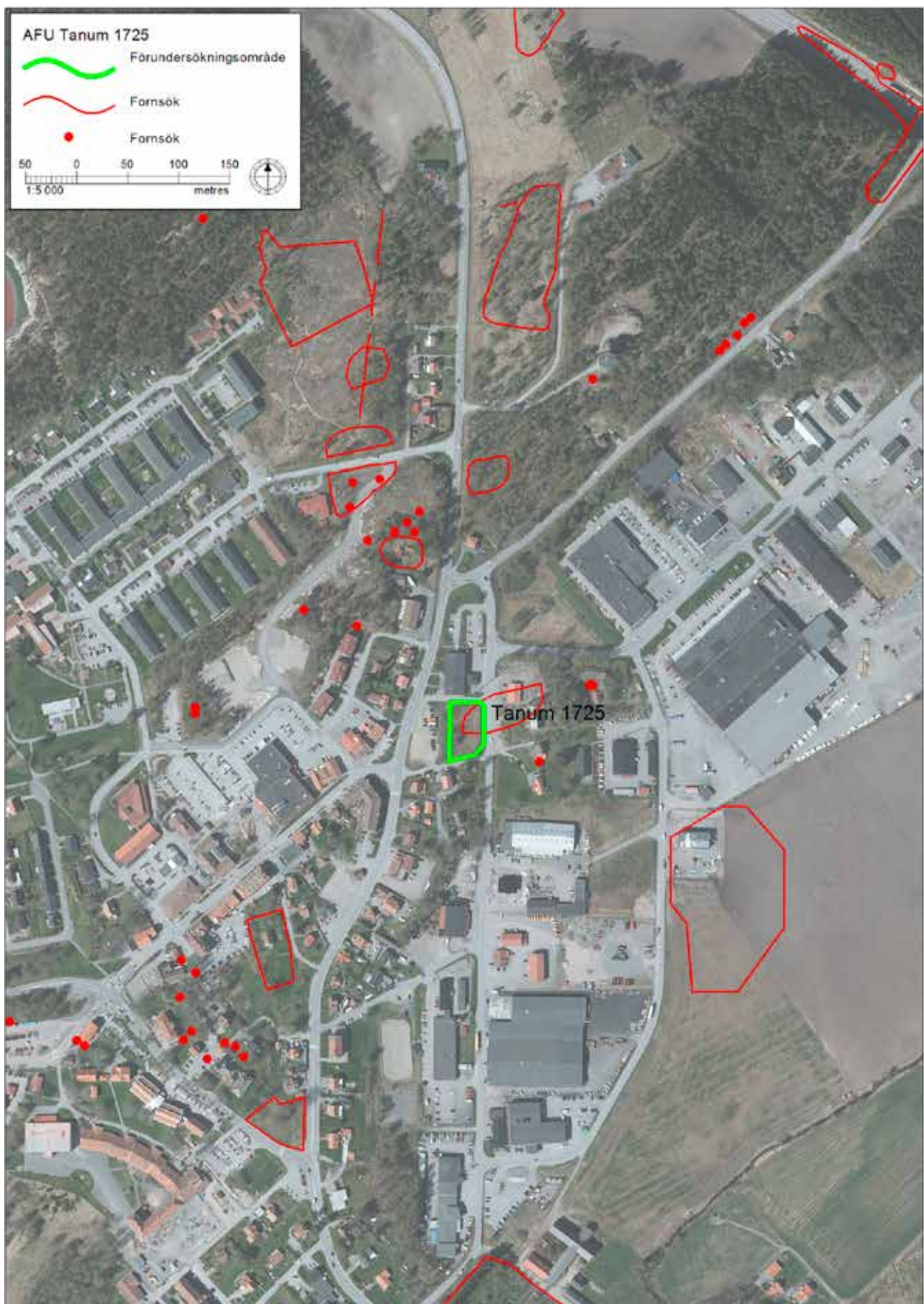

Illustration 1. Karta över centrala Tanumshede med förundersökningsområdet och fornlämningen Tanum 1725 markerade. © Lantmäteriet.

Del 1 Inledning

Syfte

Tanums kommun planerar att bygga ut räddningstjänstens lokaler i Tanumshede och önskar anlägga en parkeringsplats inom fastigheten Tanum Ryland 3:8. Länsstyrelsen har därför gett Kulturlandskapet i uppgift att genomföra en arkeologisk förundersökning i den västra delen av Tanum 1725:1 (L1967:3663), som sträcker sig inom den nordöstra delen av fastigheten. Syftet med förundersökningen är att dokumentera och avgränsa fornlämningens utbredning vilken under tidigare undersökning endast blivit schablonmässigt avgränsad. Resultaten skall ge Länsstyrelsen planeringsunderlag inför fortsatta åtgärder samt kunna användas som planeringsunderlag av Tanums kommun.

Hela fastigheten Ryland 3:8 ingår i förundersökningsområdet med fokus på avgränsningen av Tanum 1725:1. För att uppnå kontroll över kostnaderna för undersökningen önskade uppdragsgivaren informeras löpande under arbetets gång, för att på så vis ges möjlighet att avbryta arbetet.

Undersökningsområdet

Fastigheten Ryland 3:8 är belägen 50-55 meter över havet på en mindre platå i en sluttning inom Tanumshedes norra del och är i nord, syd och öst omgiven av vägar, *illustration 1*. Fastigheten består av gräsbevuxen tomtmark som sluttar mot öst. Området kring fastigheten är rikt på lämningar från alla tider och i nära anslutning finns bland annat ett flertal boplatser, hällristningar och stensättningar.

Fornlämningen, Tanum 1725:1, sträcker sig in över fastighetens nordöstra parti och är i denna del enbart schablonmässigt avgränsad i väst, baserat på topografin.

Vid laga skifte 1846 utgjordes hela området av åkermark.¹ Under 1930-talet utgjordes en mindre del av området av tomtmark och väg, *illustration 2*.

Förundersökningsområdet är beläget i ett område som ingår i såväl riksintresse för kul-

turmiljövården (KO52, Tanumsslätten-Kalleby-OppenFossum) som världsarv (Hällristningsområdet i Tanum).² Båda avser Tanumsslätten med odlingslandskap och fornlämningar.

Tidigare undersökningar

Fornlämningen Tanum 1725:1 registrerades 1997 då lämningar i form av anläggningar framkommit vid schaktningsarbete inom Tanumshede 2:54, öster om Industrivägen. Bohusläns museum fick på kort varsel i uppdrag att genomföra en efterdokumentation på den yta som ännu inte störts av schaktningen, se *illustration 9*. Vid undersökningen framkom kulturlager samt ett antal anläggningar i form av härdar, kokgropar och avfallsgropar. Fynden bestod av slagen flinta (kärnor, skrapor, pilspetsar, tvärpil och mikropsån), slagen kvartsit (kärna och tänge) keramik, kvartsavslag och skärvsten.³

Baserat på fyndsammansättning och anläggningarnas inbördes förhållande definierades två bosättningsfaser på platsen, en tidigneolitisk eller mesolitisk samt en neolitisk. Platån som undersökningen genomfördes på fortsätter i riktning sydväst, vidare in på tomten Ryland 3:8 (nu aktuellt förundersökningsområde) och boplatserna bedömdes breda ut sig även här.

År 1999 genomfördes en arkeologisk förundersökning strax öster om tidigare undersökt område i syfte att klargöra om Tanum 1725:1 fortsatte i den riktningen, se *illustration 3*. Undersökningen klargjorde att fornlämningen inte fortsatte österut och att området i övrigt inte lämpat sig för boplatssaktiviteter.⁴

Metod

Förundersökningen genomfördes genom schaktning med maskin. Schakten öppnades upp i områdets nordöstra del. Schakten lades inom fornlämningen, så nära det tidigare undersökta området som möjligt. Prover togs ur lämpliga kontexter för vedartsanalys och ¹⁴C-datering. Fynd som bedömdes ha betydelse för tolkningen av fornlämningen samlades in. I samråd med länsstyrelsen och uppdragsgivaren

² LstGIS, Informationskartan Västra Götaland.

³ Swedberg & Algotsson 1997, s. 6ff

⁴ Swedberg 1999, Fornsök 2019

¹ Lantmäteriet 1846

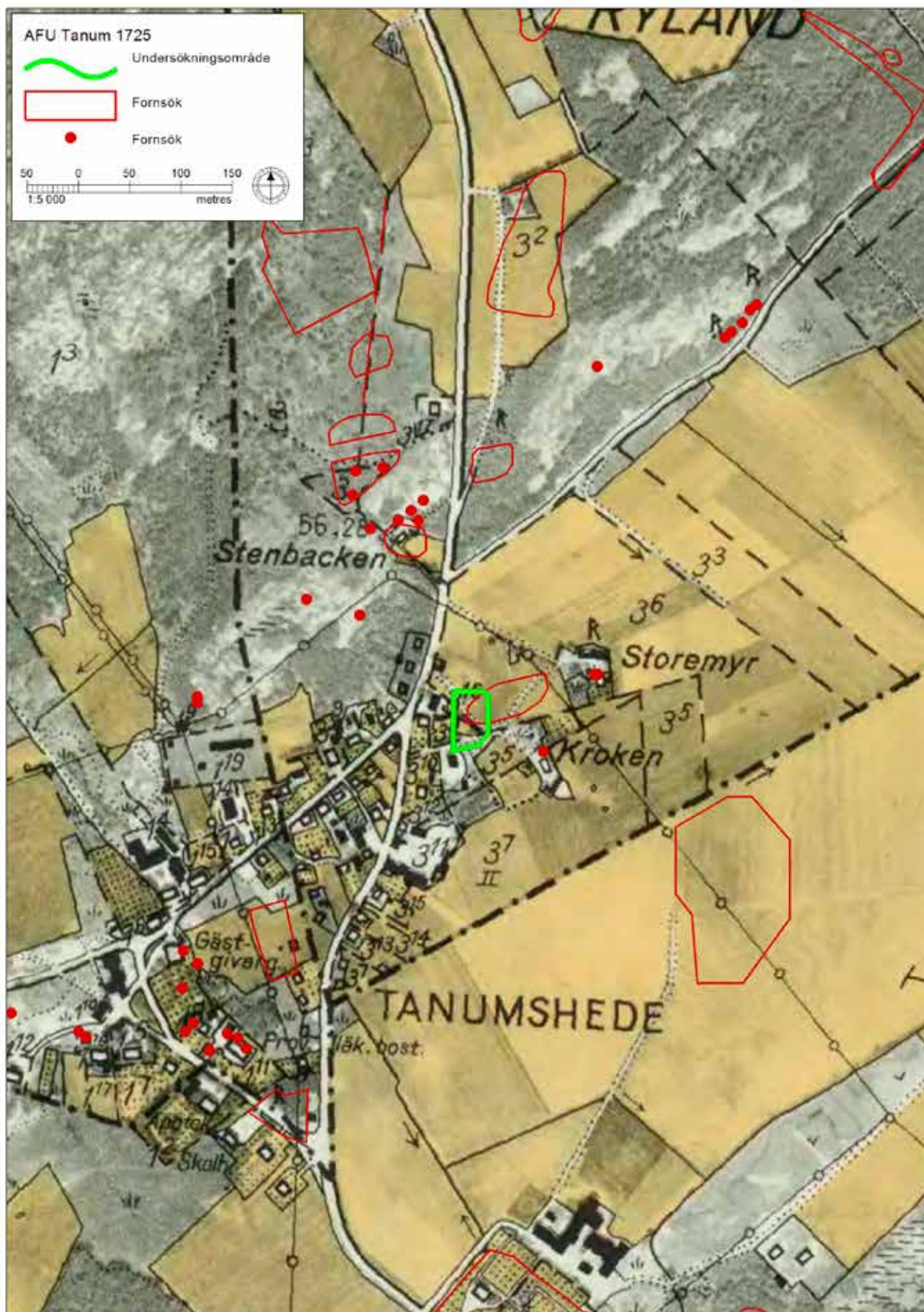

Illustration 2. Ekonomiska kartan från 1937. Sydvästra delen av förundersökningsområdet bestod vid denna tid av tomtmark och väg. Observera att skalan på ekonomiska kartan är 1:10000 i original. © Lantmäteriet.

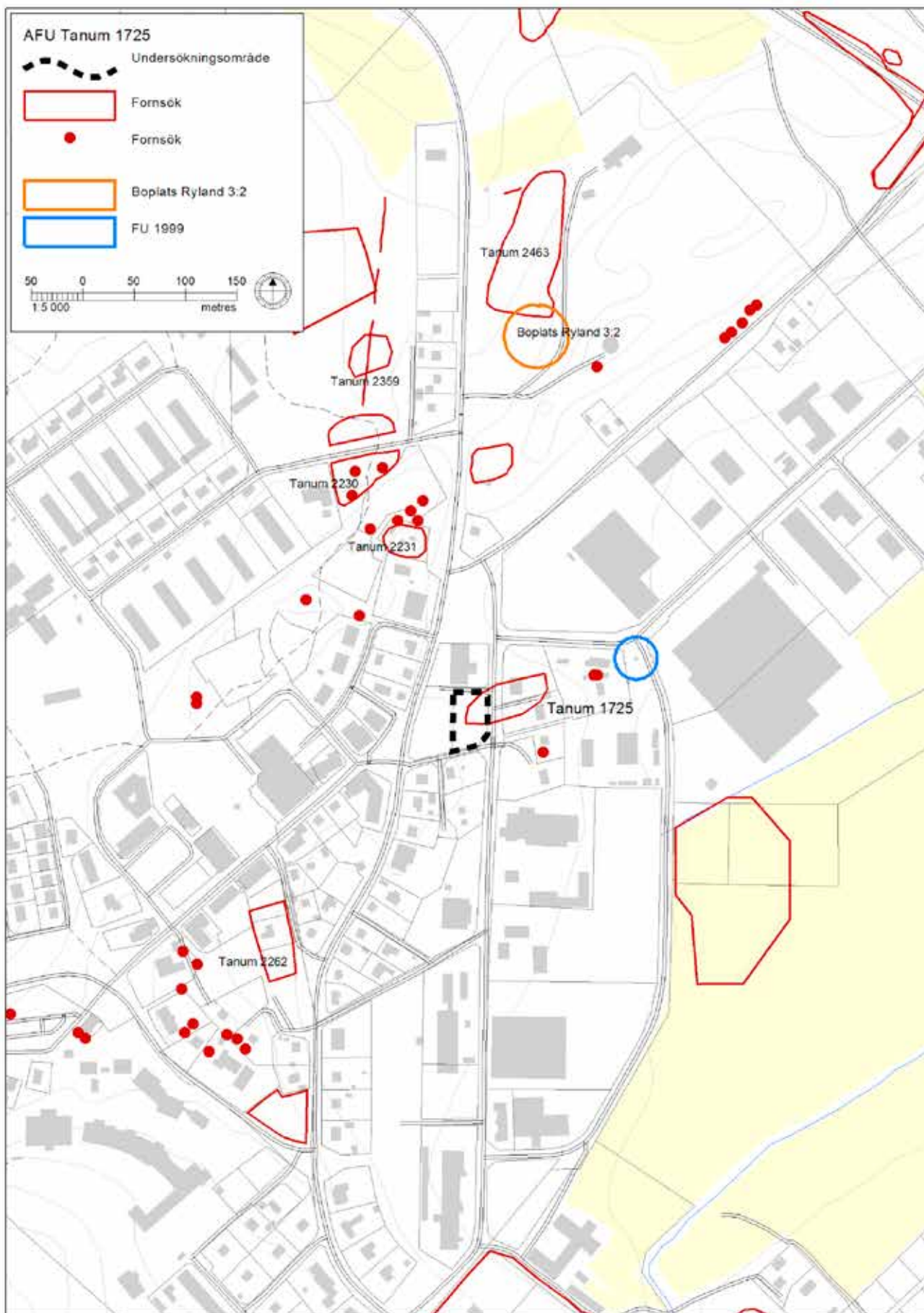

Illustration 3. Karta över förundersökningsområdet. Fornlämningar nämnda i texten är markerade. Förundersökningsområdet från 1999 är markerat med blått. © Lantmäteriet.

avbröts schaktningsarbetet då anläggningar och fynd av förhistorisk karaktär framkom. Förundersökningen utfördes av Annika Östlund och Linda Wigert. Fyndsortering har utförts av Andreas Toreld.

Förmedling

Förmedling av undersökningsresultaten har skett genom rapportering till beställare och uppdragsgivare samt till allmänheten genom Kulturlandskapets hemsida och Fornsök.

Del 2 Undersökningsresultat

Schakt

Vid förundersökningen togs fyra schakt upp, se *bilaga 1* samt *illustration 4 och 5*.

Inledningsvis banades yta 1 av. Då denna yta visade sig bestå av omrörda lager av matjord och lera togs schakt 1a och 1b upp inom denna yta för se om det fanns ursprungliga marklager under massorna. Så var inte fallet. Troligen har matjord och underliggande sandlager vid något tillfälle (kanske i samband med anläggandet av vägen) avlägsnats och den större sänka/hålighet som därvid bildats återfyllts med matjord och lera. I schakt 1a framkom denna påförda lera på ett djup av 0,65 meter. Leran fortsatte djupt ned och eventuella kulturlämningar ansågs förstörda så schaktet övergavs. I schakt 1b fanns inslag av samma sorts lera som i schakt 1a, men till störst del bestod fyllningen av humös sand som successivt övergick i ett allt siltigare, sumpigare, nästan svart lager. Under lagret, cirka 1,7 meter ned, framkom en tunn lins av en gråare lera som låg ovanpå en finkornig ljus sand. I schakt 1a och 1b påträffades enstaka fynd av slagen flinta,

men enbart i den påförda matjorden. I schakt 1b fanns modernt skräp i form av glas, plast och tegel så djupt som 1,5 meter ner.

Schakt 2 innehöll även det inslag av samma lera som framkom i schakt 1a och 1b. Delar av schaktet bestod dock av en rödbrun grusig sand som tolkades som ursprungligt lager. Liknande lager beskrevs under efterdokumentationen 1997.⁵ En bit slagen flinta (fyndnummer 6) påträffades i det rödbruna lagret och längs den södra schaktväggen framkom en mindre anläggning (anläggning 1) i form av en koncentration av sotig sand och kolbitar.

Schakt 3 genomsöks i NO-SV riktning av ett igenfyllt dike, i övrigt framkom samma sorts rödbruna, grusiga sand som i schakt 2. Varken fynd eller anläggningar påträffades.

Schakt 4 innehöll även den rödbruna, grusiga sanden. På 0,5-0,65 meters djup framkom två större anläggningar i form av mörkfärgad, sotig sand (anläggning 2 och 3). Anläggning 2, som bedömdes vara resterna av en hård, fortsatte in i den norra schaktväggen. Anläggningen innehöll enstaka stenar och kolbitar samt ett

⁵ Swedberg & Algotsson 1997

Illustration 4. Schakt 4 mäts in av Linda. I bakgrunden syns räddningstjänstens lokaler. Foto mot nordväst.

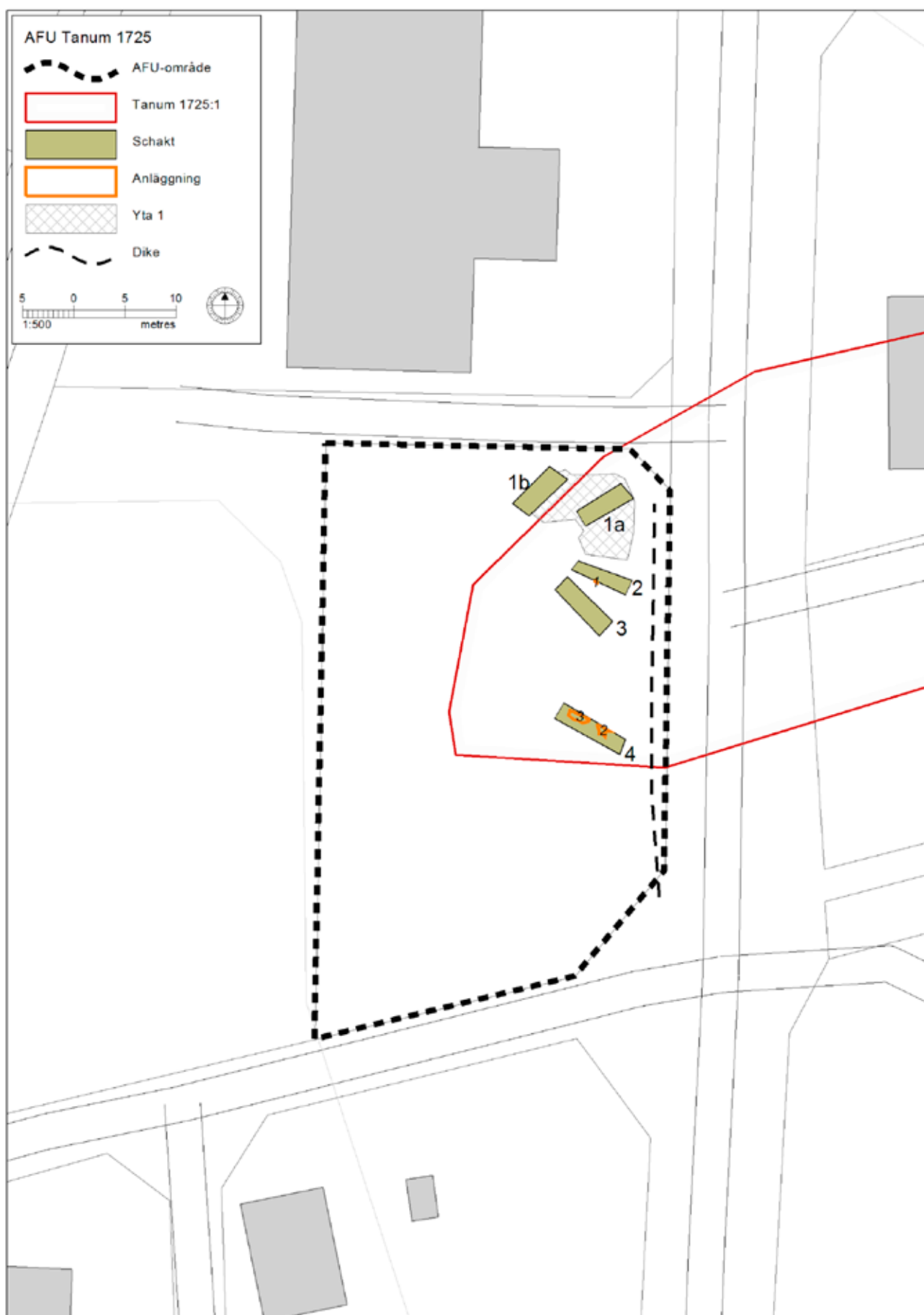

Illustration 5. Redovisning av upptagna schakt och framkomna anläggningar. © Lantmäteriet.

Illustration 6 (vänster): Flintfynd från anläggning 1, 2 och 3. Från vänster: Fynd 6, stickelliknande avslag, danienflinta. Saknar tydliga stickelslag men har en fungerande stickelegg. Fynd 8, flathugget redskap av obestämbar typ, senonflinta. Fynd 7, flathugget avslag, senonflinta. Illustration 7 (höger): Flintfynd 6, 8 och 7. "Baksida".

Illustration 8: Översikt anläggning 3 och 2, schakt 4. Anläggning 3, till vänster, består av en oregelbunden hård vari fynd 8, ett flathugget redskap av obestämbar typ, påträffades. Anläggning 2, till höger i bild, utgörs av en oregelbunden hård vari fynd 7, det flathuggna avslaget, påträffades. Foto mot nordöst.

flintavslag (fyndnummer 7). I anläggning 3, även den bedömd som hård, påträffades ett större flintavslag med retusch i form av en flintskära/-kniv (fyndnummer 8).

Anläggningar

Tre anläggningar framkom. En i schakt 2 samt två i schakt 4, se *bilaga 3*. Anläggning 1, i schakt

2, bestod av en mindre, relativt tunn lins av sotig sand och kolbitar. 0,35 x 0,2 x 0,03 meter stor. Anläggningen fortsatte in i schaktväggen och den exponerade delen undersöktes genom att ett snitt lades genom anläggningen intill schaktväggen. Inga fynd påträffades men ett kolprov samlades in och skickades för analys.

Anläggning 2 och 3 påträffades i schakt 4.

Båda bestod av oregelbundna härdar anlagda i grusig sand. Anläggning 2 var 1,5 x 0,7 meter stor och framkom 0,65 meter under markytan. Fyllningen innehöll sotig sand, enstaka kolbitar, enstaka stenar samt ett flintavslag, fynd 7. Anläggning 3 var 2 x 0,8 meter stor och framkom 0,5 meter under markytan. Fyllningen innehöll sotig sand, kol, enstaka stenar samt ett flintredskap, fyndnummer 8. Se *illustration 8*.

Fynd

Flinta framkom i ursprungliga lager i schakt 2 och 4. Tre flintor ansågs vara av intresse för tolkningen av platsen och tillvaratogs, se *bilaga 2* samt *illustration 6 och 7*. I schakt 2 påträffades ett stickelliknande avslag (fyndnummer 6) i det orörda röda, sandiga lagret. I schakt 4, anläggning 2, påträffades ett flathugget avslag (fyndnummer 7). I schakt 4, anläggning 3, påträffades ett flathugget redskap av obestämbart typ med ytretusch längs båda långsidorna (fyndnummer 8).

Redskapet har rent funktionsmässigt lämpat sig som skära men motsvarar inte definitionen av en skära.⁶ Redskapet är tidstypiskt för senneolitikum eller tidig bronsålder.

Den flinta som framkom i påförda lager (se *bilaga 3*) samlades inte in. Detta på grund av att de påförda lagren inte gick att med säkerhet koppla till fornlämningen. Fynd av flinta har sorterats med stöd av *Sorteringsschema för flinta*.⁷

Analysresultat

Två prover samlades in och skickades för vedart- och ¹⁴C-analys: prov 1 från anläggning 1 och prov 2 från anläggning 2. Prov 1 visade sig bestå av al och prov 2 av salix⁸. Båda daterades till senneolitikum⁹, se *tabell 1* för en sammanställning av analysresultaten. Se också tidsaxeln längst bak i rapporten, där dateringarna är markerade med röda prickar.

Analysrapporterna från Vedlab och CEDAD biläggs inte denna rapport, men finns att ladda ner på Kulturlandskapets hemsida samt på Fornreg/Fornsök.

Tabell 1. Sammanställning av analysresultat.

Prov nr	Provtyp	Hemvist	Vedart	CEDAD Code	Radiocarbon Age (BP)	δ ¹³ C (‰)	95.4% probability
1	C-14	Anläggning 1, schakt 2	Al	LTL19638A	3784 ± 40	-24.9 ± 0.6	2345BC (88.9%) 2120BC 2093BC (6.5%) 2041BC
2	C-14	Anläggning 2, schakt 4	Salix	LTL19639A	3717 ± 35	-26.5 ± 0.5	2205BC (94.3%) 2019BC 1993BC (1.1%) 1982BC

⁶ Andersson m fl 1978, s.237

⁷ Andersson m fl 1978

⁸ Danielsson 2019

⁹ Calcagnile 2019

Del 3 Tolkning

Vid efterdokumentationen 1997 gjordes bedömningen att fornlämningen Tanum 1725:1 fortsätter inom Ryland 3:8. Aktuell förundersökning bekräftar denna bedömning. Inom ett uppskattningsvis 100 m² stort område i det nordöstra hörnet av fastigheten (skrafferad yta på *illustration 5*) utgörs marklagren av omrörda och sannolikt påförda massor utan vidare vetenskapligt värde, men schakt nr 3 och 4 påvisade orörda lager. Det är möjligt att orörda delar av fornlämningen går att finna både väster och söder om de schakt som nu öppnades.

Den svarta, sumpiga silt som påträffades i schakt 1b påminner om beskrivningen av de lager som påträffades strax öster om Industrivägen, i område D, vid efterdokumentationen 1997.¹⁰ Fyllningen i schakt 1b var dock märkbart omrörd, till skillnad från lagren i område D, och varken anläggningar eller definierbara kulturlager påträffades.

Den rödbruna, grusiga sand som påträffades i område A vid efterdokumentationen 1997 framkom även i form av orörda lager i schakt 2-4. Under aktuell undersökning var det just detta rödbruna, grusiga sandlager som gav resultat i form av anläggningar och flinta.

Anläggning 1 bestod av en mindre koncentration av sotig sand och kol. Det är möjligt att resterna av en intilliggande härd fyllt ut en mindre sänka. Vedartsanalysen visade att anläggningen innehöll rester av al som lämpar sig bra som bränsle till en eldstad då det brinner lugnt och ger mycket glöd.¹¹ Anläggning 2 och 3 bestod båda av vad som tolkas som två oregelbundna härdar. Vedartsanalysen visade att anläggning 2 innehöll rester av salix vars bark lämpar sig för garvning.¹²

Fynden av flinta från efterdokumentationen 1997 bedömdes härstamma från två boplatzfaser: en under mesolitikum/tidigneolitikum och en under neolitikum. Det nya fyndet av det flathuggna flintredskapet påvisar därtill en sen-

neolitisk boplatshfas, potentiellt tidig bronsålder. Resultaten av ¹⁴C-dateringen styrker denna tes genom att ge anläggning 1 och 2 en ålder till omkring 2300-2200 f.Kr.¹³ Under den tidigaste boplatshfasen (cirka 8000 år sedan) har platsen sannolikt legat strandnära i anslutning till en havsvik.¹⁴ Under loppet av neolitikum har viken emellertid gradvis grundats upp och platån har så småningom kunnat erbjuda utsikt över slättområdet nedanför.

I närområdet finns ett flertal fornlämningar av liknande karaktär och ålder. Samtliga är belägna på ungefär samma höjd över havet. Bland annat boplatsh Tanum 2262, Tanum 2231, Tanum 2359 samt boplatshområde Tanum 2463 och Tanum 2230.

Vid en arkeologisk utredning genomförd av Rio Kulturkooperativ 2013, påträffades bland annat ett förarbete till en lihultyxa samt anläggningar daterade till mellanmesolitikum, Tanum 2262.¹⁵ Under en arkeologisk utredning genomförd av Rio Kulturkooperativ 2010, examinerades en rad flintfynd av mesolitisk karaktär, Tanum 2231.¹⁶ Under arkeologisk utredning genomförd av Kulturlandskapet 2015, påträffades bland annat härdar, gropar och fynd av bearbetad flinta, Tanum 2359.¹⁷ Vid förundersökning av Tanum 2359, utförd av Arkeologerna 2016, påträffades bland annat härdar, gropar och stolphål. Keramik, varav ett krukbottenfragment, hittades i anläggningarna. I sökschakten fanns enstaka slagna flintor, bland annat kärnfragment och ett retuscherat avslag. I östra kanten av lämningen påträffades kokgropar och stolphål, samt slagen flinta, bland annat spånfragment.¹⁸

I samband med en arkeologisk utredning 2018 registrerades Tanum 2463, ett boplatshområde, vilken daterades till senmesolitikum/tidigneolitikum. Strax söder om fornlämningen fanns ytterligare en boplatsh som undersöktes av Bohusläns museum 1999-2000, vilken daterades

¹⁰ Swedberg & Algotsson 1997

¹¹ Danielsson 2019

¹² Danielsson 2019

¹³ Calcagnile 2019

¹⁴ SGU kartgenerator

¹⁵ Toreld & Östlund 2013

¹⁶ Toreld & Östlund 2010

¹⁷ Östlund & Ihr 2015

¹⁸ Munkenberg 2016

till mesolitikum, neolitikum och brons-/järn-ålder.¹⁹ Denna undersökning är ej rapporterad och fornlämningen ej inlagd i Fornsök, men är markerad på *illustration 2* som *Boplats Ryland 3:2*.

Kunskapspotential

Kunskapspotentialen inom kvarliggande delar av Tanum 1725:1 är möjligen god. Delar av området har störts av sentida aktivitet, men det är mycket möjligt att detta område är begränsat till det nordöstra hörnet av fastigheten.

Även om fornlämningen blivit delvis bortschaktad, efterundersökt och förstörd av en väg, är fynden och anläggningarna av sådan karaktär att de potentiellt kan bidra med högkvalitativ data. Kokgroparna och hårdarna är tydligt avgränsade och väl bevarade. Kolprover och markkemiska analyser från dessa kan ge kunskap om det kringliggande jordbrukslandskapet, forntida växtlighet samt människors resursanvändning i området. Flintfynden är av hög kvalitet och tydligt definierbara typer vilket potentiellt gör boplatsen möjlig att koppla samman med andra närliggande fornlämningar.

Vidare undersökningar av fornlämningen, kombinerat med fynden (och eventuella prover) från undersökningen 1997, skulle kunna medföra möjligheter att skapa en mer detaljerad bild över hur och när platsen använts under stora delar av förhistorien, och bidra till värdefull kunskap om världsarvsområdet.

Pedagogisk potential

Området kring fornlämningen är bebyggt och det är inte lätt att, utan guidning, föreställa sig hur platsen sett ut under stenåldern.

Däremot har det mycket centrala läget en fördel när det gäller förmedling under vidare arkeologiskt arbete. Eventuella framtida undersökningar hade med lätthet kunnat besökas av allmänhet, skolelever eller företagsanställda som direkt från trottoaren kunnat få insyn i hur det arkeologiska arbetet går till och delges en djupare förståelse för den långa kontinuiteten av boende och bebyggelse i Tanumsområdet.

Utvärdering av undersökningsplanen

Förundersökningen påbörjades, i enlighet med undersökningsplanen, vid fastighetens nordöstra hörn. Enligt undersökningsplanen skulle arbetet avbrytas och länsstyrelsen kontaktas ifall de tre första schakten i detta område visade sig fyndtomma. Avstämning med länsstyrelsen skulle också ske om, tvärtom, fynd och anläggningar framkom. På grund av de omrörda lager som först påträffades (i schakt 1a och 1b) öppnades ytterligare tre schakt vari orörda lager och anläggningar hittades. Efter att fornlämningens fortsatta utbredning inom Ryland 3:8 bekräftats avbröts schaktningsarbetet i samråd med länsstyrelsen. Detta förfarande medför att fornlämningens utbredning inte är avgränsad inom fastigheten.

Förslag på vidare åtgärder

Kulturlandskapet kan efter avslutad förundersökning bekräfta att Tanum 1725:1 har en fortsatt utbredning inom Ryland 3:8. Tidigare schablonmässiga avgränsning kvarstår men gränsen omdefinieras något på grund av att delar av fornlämningen förstörts under tidigare genomfört arbetsföretag, se *illustration 9*. Det finns dessutom en tydlig korrelation i lagerföljden inom den östra och västra delen av fornlämningen, även om de separerats av Industrivägen. Då lämningarna i schakt 4 påträffades på ett relativt stort djup (0,5m respektive 0,65m) finns därtill en möjlighet att de delar av fornlämningen som hamnat under vägen är bevarade. Den kvarvarande delen av Tanum 1725:1 kan anses liten, men bör ses i sin kontext som del av en större boplats som tidigare bidragit med flertalet välbevarade fynd och anläggningar. Dessutom bör platsens läge, inom Tanums världsarv, tas i beaktning.

Om exploateringsintresset kvarstår bör fornlämningen undersökas vidare. Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap i Kulturmiljölagen (KML) och genom miljöbalkens generella hänsynsregler, där stor vikt läggs vid hänsyn till kulturlämningar och kulturmiljöer. Ansökan om ingrepp i lämningar lämnas till länsstyrelsen.

¹⁹ Östlund & Jacobsson 2018

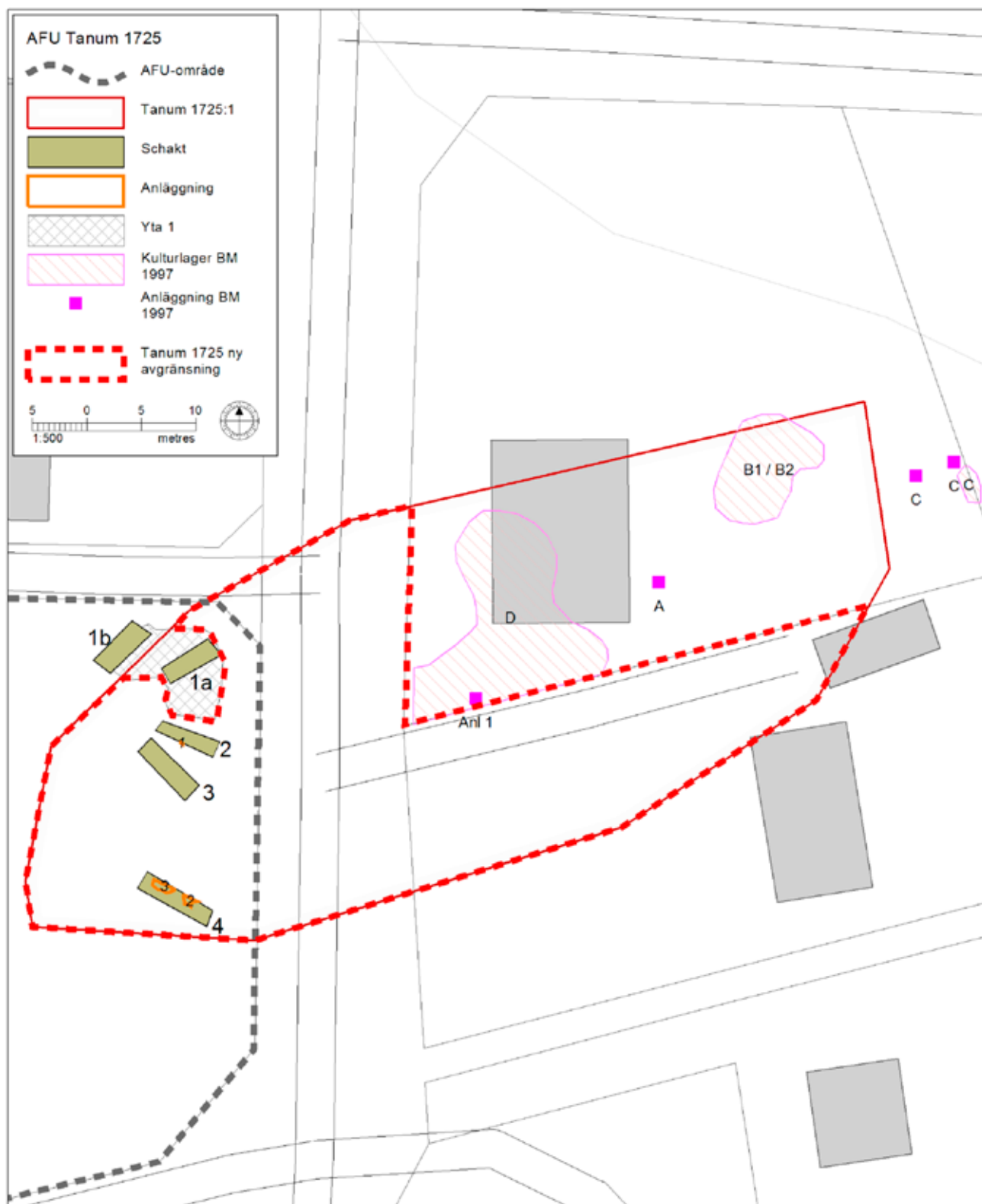

Illustration 9. Översikt över förundersökningsresultatet och resultatet från efterdokumentationen 1997.

Källor

Litteratur

Andersson, Stina; Rex Svensson, Karin & Wigforss, Johan	1978	"Sorteringsschema för flinta." <i>Fyndrapporter 1978</i> . Rapporter över Göteborgs Arkeologiska Musei undersökningar.
Munkenberg, B-A.	2016	<i>Spår från mesolitikum till järnålder. Västra Götalands län, Bohuslän, Tanums kommun, Tanums socken, fastighet Ryland 3:2, Tanum 2360, 1302 och 2359</i> . Arkeologerna. Rapport 2016:93.
Swedberg, Stig & Algotsson, Åsa	1997	<i>Nyupptäckt fornlämning. Tanumshede 2:54. Tanums socken och kommun</i> . Bohusläns museum. Rapport 1997:25.
Swedberg, Stig	1999	<i>Arkeologisk förundersökning. Ryland 3:2. Tanums socken, Tanums kommun</i> . Bohusläns museum. Rapport 1999:13.
Toreld & Östlund	2010	<i>Ryland Skogen. Arkeologisk utredning. Kulturhistoriska rapporter 79</i> . Rio Kulturkooperativ 2010.
Toreld & Östlund	2013	<i>Postvägen Tanumshede 1:43 m fl, Tanums socken och kommun. Arkeologisk utredning. Kulturhistoriska rapporter 161</i> . Rio Kulturkooperativ 2013.
Östlund & Ihr	2015	<i>Ryland 3:2 i Tanums socken och kommun, Västra Götalands län. Arkeologisk utredning. Kulturlandskapet rapporter 2015:9</i> .
Östlund & Jacobsson	2018	<i>Ryland 3:2, Tanums socken och kommun, Västra Götalands län. Arkeologisk utredning. Boplatzlämningar från stenålder. Kulturlandskapet rapporter 2018:5</i> .

Otryckta källor

Calcagnile, Lucio	2019	<i>Results of Radiocarbon Dating</i> . CEDAD rapport 2019-0156. Daterad 2019-10-14.
Danielsson, Erik	2019	<i>Vedartsanalyser på material från Västra Götalands län, Tanum 1725</i> . Vedlab rapport 19059. Daterad 2019-08-14

Digitala källor

Fornsök	https://app.raa.se/open/fornsok/ Besökt 2019-06-17
LstGIS, Informationskartan Västra Götaland	https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=023f6dde755f41c5a719b11ddfb80ed
SGU kartgenerator	http://apps.sgu.se/kartgenerator/maporder_sv.html Besökt 2019-08-26

Kartor

Lantmäteristyrelysens arkiv	1846	Tanums socken Ryland 1-3. Laga skifte.
Rikets allmänna kartverksarkiv	1938	Grebbestad J131-81NO. Ekonomiska kartan.

Bilagor

1. Schakt	21
2. Anläggningar	21
3. Fynd	21

Bilaga 1 - Schakt

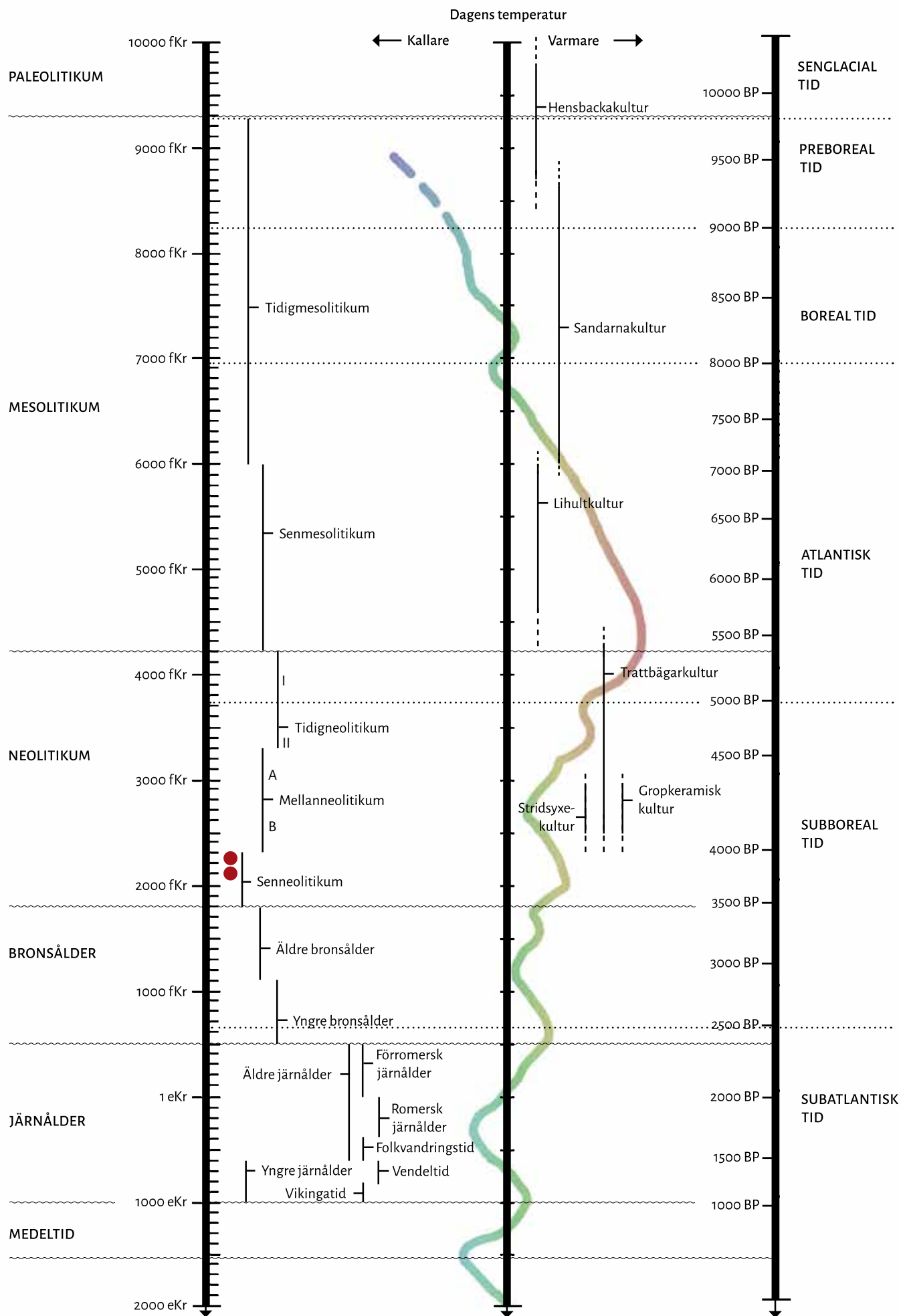
Schakt nr	Längd (m)	Minsta djup (m)	Största djup (m)	Lagerbeskrivning (m)	Anl	Fynd	Prov	Kommentar
1a	5,0	0,65	1,10	Markvegetation och matjord 0-0,65 med gradvis allt mer lera. Från ca 0,65 endast lera.	-	-	-	Leran och matjorden är påförd. Genomgående fynd av plast, glas och porslin. Fynd av flinta, dock endast i påförda lager.
1b	5,0	1,75	1,75	Markvegetation 0-0,2, sandig lätt humus 0,2-0,7, mer kompakt, siltig humus 0,7-1,7. Tunn lins av grå lera 1,7-1,73, därunder ljust grå sand.	-	-	-	Leran och matjorden är påförd. Fynd av flinta, dock endast i påförda lager.
2	5,0	0,50	0,65	Markvegetation och matjord 0-0,6, därunder rödbrun sand.	Ja	Ja	Ja	Ett flintavslag i det orörda sandlagret (fynd 6). Anl. 1 längs södra schaktväggen.
3	5,5	0,60	0,65	Markvegetation och matjord 0-0,55, rödbrun sand 0,55-0,65, därunder ljusröd sand.	-	-	-	Dike i NO-SV riktning.
4	7,5	0,50	0,65	Markvegetation och matjord 0-0,55, därunder rödbrun sand.	Ja	Ja	Ja	Två anläggningar, anl. 2 och 3. Två fynd av flinta i det orörda sandlagret (fynd 7 och 8).

Bilaga 2 - Anläggningar

Anl nr	Hemvist	Typ	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Djup u my (m)	Beskrivning	Status
1	Schakt 2	Koncentration av sot och kol	0,35	0,2	0,03	0,6	Oregelbunden, mörkfärgad lins i sandlagret. Bestod av en koncentration av sotig sand och kolbitar. Fortsatte in i schaktväggen. Tydligt avgränsad mot kringliggande lager. Kolprov samlades in.	Delundersökt
2	Schakt 4	Hård	1,5	0,7	-	0,65	Oregelbunden, mörkfärgad. Innehöll sotig sand, enstaka kolbitar, enstaka stenar och ett flintavslag (fynd 7). Tydligt avgränsad mot kringliggande lager. Begränsad av schaktkant i norr. Kolprov samlades in.	Ej undersökt
3	Schakt 4	Hård	2	0,8	-	0,5	Oregelbunden, mörkfärgad. Innehöll sotig sand, kol, enstaka stenar och ett flintredskap (fynd 8). Tydligt avgränsad mot kringliggande lager. Begränsad av schaktkant i norr.	Ej undersökt

Bilaga 3 - Fynd

Fyndlista. Fastighet Ryland 3:8, RAÄ Tanum 1725, Tanums kommun, Västra Götalands län. Projekt nr 19061 AFU.											
Fynd nr	Material	Sakord	Hemvist	Lager	Antal	Vikt (g)	Kommentar	Fyndstatus	Svallad (ja/nej)	Patinerad (ja/nej)	
1	Flinta	Avslag	Yta 1	Påfört lager	3	18	-	Ej tillvaratagen	Nej	Nej	
2	Flinta	Övrigt slagen	Yta 1	Påfört lager	5	39	-	Ej tillvaratagen	Ja	Ja	
3	Flinta	Avslag med retusch	S1a	Påfört lager	1	12	-	Ej tillvaratagen	Nej	Nej	
4	Flinta	Övrigt slagen	S1b	Påfört lager	2	19	-	Ej tillvaratagen	Ja	Ja	
5	Flinta	Avslag	S1b	Påfört lager	1	2	-	Ej tillvaratagen	Nej	Nej	
6	Flinta	Avslag	S2	Rödbrun sand 0,6-0,65 m dj	1	5	Danienflina	Tillvaratagen	Nej	Nej	
7	Flinta	Flathugget avslag	S4	Rödbrun sand 0,55-0,65 m dj	1	2	Senonflinta	Tillvaratagen	Nej	Nej	
8	Flinta	Flathugget redskap av obestämbar typ	S4	Rödbrun sand 0,55-0,65 m di	1	25	Senonflinta	Tillvaratagen	Nej	Nej	

**Tanum 1725:1, Tanum socken och kommun,
Västra Götalands län
Arkeologisk förundersökning**

I juni 2019 utförde Kulturlandskapet en förundersökning av fornlämningen Tanum 1725:1, ett boplatssområde i Tanums-hede. Syftet var att fastställa om fornlämningens tidigare schablonmässigt gjorda avgränsning stämde. Undersökningen visade att så var fallet. Fynd i form av oregelbundna hårdar och senneolitisk flinta framkom.

www.kulturland.se